

УДК 027.52: 021.4/6:364.787.522-056.2(477.82)
ORCID iD 0000-0002-0034-5768
ORCID iD 0000-0002-4608-1382

**О. Й. Дем'янюк,
Н. Г. Конон**

**ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА ЯК ГРОМАДСЬКИЙ ПРОСТІР, ЦЕНТР
ПІДТРИМКИ, НАВЧАННЯ, СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ
(ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА ЛУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ)**

Автори статті розглядають і характеризують втілення в життєву практику грантового проекту «Бібліотека для всіх», шляхом відкриття інклюзивного громадського простору у м. Луцьку на базі Публічної бібліотеки Луцької міської територіальної громади. Адже, сучасний інклюзивний громадський простір – це фізичне та соціальне середовище, що забезпечує доступність та комфорт для людей, незалежно від їхніх потреб та можливостей, включаючи осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення. Його значення полягає у сприянні соціальній згуртованості, створенні можливостей для особистісного, соціального розвитку та адаптації, а також у формуванні безбар'єрного та толерантного суспільства. Завдяки процесу організації простору, відбувається вивчення різноманітних поглядів та ідей, що призводить до більш креативних та інноваційних форм бібліотечної діяльності, зокрема у бібліотечних закладах. Відкриття інклюзивного громадського простору на базі бібліотеки територіальної громади, стало важливою подією у запровадженні політики інклюзивності на Волині, яка наголошує на усуненні бар'єрів у соціумі, соціальній адаптації, забезпечення рівних можливостей для громадян, незалежно від фізичних або соціальних особливостей.

Ключові слова: *інклюзивний громадський простір, безбар'єрне середовище, проект, соціальний статус, тренінговий семінар, інклюзивний хаб, великошрифтовий друк, аудіодискрипція, субтитрування.*

DOI 10.34079/2518-1343-2025-15-30-95-106

Постановка проблеми. Запропонована стаття є авторською спробою детального аналізу та характеристики відкриття у м. Луцьку інклюзивного громадського простору на базі Публічної бібліотеки Луцької міської територіальної громади як результат реалізації грантового проекту «Бібліотека для всіх: створення та облаштування інклюзивного громадського простору на базі публічної бібліотеки Луцької міської територіальної громади» (Бібліотека для всіх/Library for all), який ініційований Волинською обласною громадською організацією (ВОГО) «Перспективи Волині» у партнерстві з Луцькою міською радою та Публічною бібліотекою за підтримки Програми розвитку ООН в Україні. Ідея інклюзивного простору полягає в тому, щоб забезпечити рівні можливості для кожного громадянина, сприяти соціальній адаптації людей з інвалідністю, а також створити умови для активної участі у громадському житті представників різних соціальних груп. Бібліотека стала ідеальним місцем для реалізації цього проекту, оскільки вона є важливим культурним і освітнім центром, що завжди є доступним для широкої аудиторії. Оновлений простір в бібліотеці включає в

себе не лише фізичну доступність, а й спеціальні програми та заходи, спрямовані на інтеграцію осіб з інвалідністю та осіб з інших соціально вразливих категорій.

Мета, завдання, актуальність дослідження. Метою статті є висвітлення важливості відкриття інклюзивного громадського простору, створення доступного середовища для людей з різними фізичними та соціальними потребами на базі бібліотеки територіальної громади, як ключового кроку в реалізації інклюзивної політики на Волині. Актуальність статті визначається необхідністю ознайомлення наукової спільноти з позитивним досвідом діяльності колективу Публічної бібліотеки Луцької міської територіальної громади в царині перетворення класичної книгозбірні в громадський центр із широким спектром соціальної адаптації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальнотеоретичні аспекти проблеми осіб з особливими потребами знайшли своє відбиття у дослідженнях вітчизняних і закордонних науковців та практиків, зокрема: О.С. Зінов'єва «Безбар'єрне проектування як елемент екологічного підходу до формування архітектурного середовища», Г.В. Лещук «Концепт безбар'єрності в теорії та практиці інклюзії», В.В. Лук'яненко, В.С. Іванюк., М.М. Білик «До проблеми розбудови інклюзивності міської соціальної інфраструктури в умовах територіальної громади», О.І. Павлов, І.О. Павлова, О.І. Павлов «Інклюзивність об'єднаних територіальних громад та районів України», О.Ю. Снігова «Просторовий вимір інклюзивності в умовах становлення «нової» регіональної політики», І.В. Таланчук «Історичні аспекти адміністративно-правового регулювання освіти інвалідів», О.Р. Твардовська, О.М. Яремко «Роль територіальних громад у наданні соціальних послуг в умовах війни», С.А. Чукут, О.Р. Шиць «Забезпечення соціальної інклюзії в розумних містах: виклики та сучасні тенденції», В.П. Шкуро, О.В. Ворона «Впровадження доступності та інклюзивності в процесі розвитку громад та територій України» та ряду інших.

Виклад основного матеріалу дослідження. У квітні 2021 року вступила дію «Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні» (Стратегія), «яка розрахована на 10 років, із визначеними шістьма напрямками у розбудові безбар'єрної України: соціальний, що має забезпечити дозвілля та простір для самовираження; освітній, який сприятиме створенню рівних можливостей та вільного доступу до освіти; економічний - всі громадяни незалежно від віку, статі, сімейного стану чи стану здоров'я мають рівні умови та можливості для працевлаштування; інформаційний, що визначатиме людей незалежно від їх функціональних порушень чи комунікативних можливостей, які мають доступ до інформації в різних форматах та з використанням технологій, зокрема шрифт Брайля, великошрифтовий друк, аудіодискрипція, переклад жестовою мовою, субтитрування, формат, придатний для зчитування програмами екранного доступу; фізичний – надасть можливість створити середовища, в яких громадські споруди та публічні місця, транспорт і послуги на рівні громади та держави є фізично доступними для всіх суспільних груп, включаючи людей з інвалідністю, маломобільних людей, батьків з дитячими візками тощо; цифровий – усі суспільні групи мають доступ до швидкісного Інтернету, публічних послуг та публічної цифрової інформації» (Кабінет Міністрів України, 2021).

На Волині затверджені розпорядженнями голови державної адміністрації Плани заходів на 2021-2022 рр., 2023-2024 рр., 2025-2026 рр., що втілюють в життя положення Стратегії. «План заходів на 2025-2026 рр. визначає напрями та стратегічні цілі створення безбар'єрного простору на Волині» (Про затвердження Плану заходів ..., 2023).

Вперше, на виконання дій Національної стратегії, з 19 по 25 травня 2025 року відзначається Національний тиждень безбар'єрності, який покликаний формувати в суспільстві нову культуру взаємоповаги й доступності. Отже, 19 травня – знаковий

день, що символізує початок Національного тижня безбар'єрності, який був ініційований Міністерством культури та стратегічних комунікацій України у співпраці з Міністерством розвитку громад та територій України, а також за підтримки радниці - уповноваженої Президента України з питань безбар'єрності. Тиждень мав на меті привернути увагу до важливості створення безбар'єрного середовища для всіх громадян країни, невраховуючи їх фізичного або соціального статусу.

«Безбар'єрність – це коли кожен і кожна, незалежно від статі, віку, інвалідності чи інших особливостей, має можливість: вільно пересуватись у місті й громадських місцях, здобувати освіту на рівних умовах, працювати та розвиватися професійно, мандрувати без обмежень, отримувати послуги, зокрема цифрові, брати активну участь у житті громади і країни» (АрміяInform, 2025).

Місцева влада зобов'язана створювати умови для рівної участі всіх мешканців, їхніх об'єднань і окремих соціальних груп у житті громади, забезпечуючи рівний доступ до сфер суспільного буття, сприятливого середовища для фізичного розвитку та самореалізації. Особливу увагу слід приділяти забезпеченню рівного доступу до освіти, культури впродовж усього життя, можливості здобути нову професію, підвищити кваліфікацію або опанувати додаткові навички. Кожна людина, незалежно від віку, статі, стану здоров'я чи сімейного статусу, має мати умови для працевлаштування, а також можливості отримати фінансову підтримку та інші ресурси для ведення підприємницької діяльності або самозайнятості.

У м. Луцьку інклюзивний громадський простір гостинно відчинив двері на базі Комунального закладу «Публічна бібліотека Луцької міської територіальної громади». Подія стала важливим етапом у розвитку політики інклюзивності на Волині, яка активно працює над подоланням різноманітних бар'єрів, що існують у суспільстві, та забезпеченням для кожного громадянина доступу, незалежно від їхніх особливостей чи обмежень.

Новий простір став результатом реалізації однойменного проєкту, ініційованого «ВОГО «Перспективи Волині» у партнерстві з Луцькою міською радою та Публічною бібліотекою за підтримки Програми розвитку ООН в Україні». Фінансову підтримку надало «Шведське агентство з міжнародної співпраці та розвитку (Sida) від імені уряду Швеції. Партнерами проєкту стали Департамент культури Луцької міської ради, Публічна бібліотека Луцької міської територіальної громади, UNDP Ukraine / ПРООН в Україні, Embassy of Sweden in Kyiv, Sida – Styrelsen för Internationellt Utvecklingssamarbete» (Рада.Луцьк, 2025).

У церемонії відкриття інклюзивного простору взяли участь представники міжнародних партнерських організацій, місцевого самоврядування, установ культури, соціальної сфери, громадських об'єднань, а також команда, яка працювала над реалізацією проєкту.

Заступниця Луцького голови звернулася до учасників події, відзначивши її важливість для громади. Вона наголосила, що створення безбар'єрного простору є не лише актуальним завданням, а й стратегічним напрямом діяльності міської влади. За її словами, інклюзивність – це від фізичної доступності – до побудови відкритої, чуйної та згуртованої спільноти, в якій кожна людина, незалежно від здоров'я чи життєвих обставин, має можливість реалізувати свій потенціал, навчатися, розвиватися й отримувати необхідну підтримку. Вона висловила подяку всім, хто долучився до створення простору, підкресливши важливість партнерства між владою, громадськими ініціативами та міжнародними організаціями у впровадженні змін, що дійсно впливають на якість життя мешканців з інвалідністю. «Надзвичайно складно адаптовувати все те, що було створено раніше за зовсім іншими стандартами. Подекуди, простори настільки не пристосовані, що це стає практично неможливим.

Проте, ми маємо навчитися пристосовувати будівлі до потреб всіх людей та створити такі умови, щоб ця недоступність не відчувалась» (Рада.Луцьк, 2025).

Анатолій Банера, регіональний координатор ПРООН в області, наголосив про значущість подібних ініціатив у процесі відновлення країни, зміцнення соціальної єдності. Він високо оцінив активну участь місцевої громади та партнерських організацій у реалізації проєкту та висловив переконання, що досягнуті результати матимуть довготривалий і стійкий ефект.

Директорка департаменту культури Луцької міської ради Тетяна Гнатів зазначила, що створення інклюзивного простору в бібліотеці є втіленням сучасного підходу до організації культурного середовища, заснованого на принципах відкритості, доступності та рівних можливостей для всіх. Вона висловила щире вдячність команді проєкту та всім партнерам за послідовну й цілеспрямовану роботу над формуванням бібліотеки нового формату - простору, який відповідає викликам часу та потребам громади.

Директорка Волинської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олени Пчілки Наталія Граніч наголосила, що створення інклюзивного простору в бібліотеці Луцької громади є важливим кроком у напрямку трансформації публічних бібліотек у сучасні центри підтримки, освіти, соціальної адаптації та культурного розвитку. Вона підкреслила, що сьогодні бібліотека має виконувати значно ширшу роль, ніж лише традиційне місце для читання – це має бути відкритий, безпечний і комфортний простір, орієнтований на потреби кожного мешканця громади. Новостворений безбар'єрний простір стане не лише осередком інклюзії, а й платформою для реалізації креативних ідей, формування партнерських ініціатив і джерелом натхнення для інших громад Волині. Він сприятиме зміцненню соціальної згуртованості, розвитку громадської активності та підвищенню якості життя найбільш уразливих категорій населення.

Координаторка проєкту та представниця команди громадської організації «Перспективи Волині» Катерина Нагірська представила учасникам відеопрезентацію, яка висвітлювала ключові етапи реалізації проведених заходів. Вона також підкреслила важливу роль конструктивної співпраці між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями у втіленні ініціативи. За її словами, саме синергія зусиль влади та активної громадськості є запорукою успішної реалізації соціально значущих проєктів.

Враженнями про потребу проєкту, його реалізацію поділилася учасниця дійства Мирослава Процан, яка навчалася у Луцькому інституті розвитку людини Університету «Україна», має групу інвалідності.

Адже, у публічному просторі – «в медіа, освіті, державних комунікаціях – культура спілкування має значення. Вона здатна або відкривати двері, або залишати людей по той бік. Саме тому важливо знати, як вживати коректні терміни і будувати поважну взаємодію» (Міністерство культури і стратегічних комунікацій, 2025).

«Бібліотека для всіх» – це сучасний багатофункціональний громадський простір, створений з індивідуальним підходом до кожного жителя громади: внутрішньо переміщених осіб (ВПО), людей з інвалідністю, ветеранів, дітей, молоді та літнього населення. Простір виконує роль центру освіти, творчості, спілкування й відпочинку, об'єднуючи громаду навколо цінностей доступності, інклюзії та взаємної поваги.

Крім того, дані заходи фокусуються на важливості доступу до основних послуг, інформації, інфраструктури, що є критично важливим і необхідним для інтеграції всіх верств населення у соціумі. Такі ініціативи не лише сприяють зміні ставлення до людей з інвалідністю, а й стимулюють важливу модифікацію на законодавчому рівні. Вони закладають основи для формування більш інклюзивної та рівноправної соціальної

структури, де кожен має рівні права і можливості для самореалізації, повноцінної участі у громадському житті суспільства.

Ці процеси також передбачають широке залучення громадян до активної участі у вдосконаленні соціальних стандартів та формуванні нової культури взаєморозуміння і підтримки. Зміна соціальної свідомості на рівні суспільства є ключовим елементом для досягнення тривалої і стійкої інклюзії, а також забезпечення рівності для людей, незалежно від їх фізичних, соціальних чи інших відмінностей.

У межах грантового проекту «Бібліотека для всіх: створення та облаштування інклюзивного громадського простору» здійснено низку важливих змін: проведено ремонт та облаштування бібліотеки елементами безбар'єрності, встановлено пандус, модернізовано вбиральню, що зробило заклад «доступним для осіб з інвалідністю, людей похилого віку та батьків із дитячими візками, закуплено сучасні меблі та обладнання, зокрема регульовані столи, крісла з можливістю зміни висоти, ноутбук з портативним дисплеєм Брайля» (Публічна бібліотека Луцької міської територіальної громади, 2025a); облаштовано спеціальну зону для навчання та розвитку, де відбуватимуться тренінги, практичні семінари, культурно-соціальні та освітні заходи. Бібліотечний фонд поповнено літературою на суму понад 53 тисячі гривень, а загальний бюджет проекту склав 38 тисяч доларів.

Усі елементи відповідають стандартам універсального дизайну, що забезпечує рівний доступ до бібліотечних послуг для кожного відвідувача.

Простір оснащений сучасним технічним обладнанням, що забезпечує проведення в рамках Національного тижня безбар'єрності багаточисельних різноманітних заходів, серед яких: семінари, інформаційні кампанії, освітні і психологічні тренінги, інтерактивні та арттерапевтичні сесії, творчі майстер-класи, літературні зустрічі з письменниками, перегляди фільмів та інших форм активності, які спрямовані на підвищення обізнаності жителів громади щодо важливості безбар'єрного середовища. Завдяки своїй функціональності, простір слугує платформою для реалізації широкого спектра завдань: організації культурно-просвітницьких подій, надання психологічної допомоги, підтримки процесів соціальної адаптації вразливих верств населення, а також розвитку креативних і громадських ініціатив.

Проект «Бібліотека для всіх: створення та облаштування інклюзивного громадського простору на базі Публічної бібліотеки Луцької міської територіальної громади» - відкриття інклюзивного середовища у бібліотеці, де кожен член громади, незалежно від своїх фізичних можливостей чи соціального статусу, зможе навчатися, розвиватися та отримувати підтримку. Проект включає в себе тренінговий семінар для бібліотекарів, щоб вони могли покращити навички у роботі з вразливими групами населення.

Даний проєкт сприятиме створенню інклюзивного середовища, де всі члени громади, незалежно від своїх фізичних можливостей чи соціального статусу, зможуть знайти підтримку, навчатися та розвиватися разом.

Змістовно та професійно проведений тренінговий семінар «Бібліотека для всіх: доступне та якісне обслуговування вразливих груп населення», дав можливість бібліотекарям не лише дізнатися про сучасні підходи до інклюзії, а й підвищити свою професійну спроможність у роботі з вразливими групами. Тренеркою семінару була Вікторія Колодяжна, яка є координаторкою інклюзивної Арт резиденції «Інклюзивний хаб у Луцьку», експерткою Українського культурного фонду, менеджеркою ГО «Лабораторія змін» тощо.

Тренінговий семінар проводили «NGO «Volyn Prospects»/ВОГО «Перспективи Волині» в межах проекту «Посилене партнерство для сталого відновлення» (EPSR), що фінансується Урядом Швеції через Шведське агентство з міжнародної співпраці та

розвитку (Sida) та виконується Програмою розвитку ООН (ПРООН) в Україні. Партнери проекту: Департамент культури Луцької міської ради, Публічна бібліотека Луцької міської територіальної громади. UNDP Ukraine / ПРООН в Україні, Embassy of Sweden in Kyiv, Sida – Styrelsen för Internationellt Utvecklingssamarbete» (Перспективи Волині, 2025).

Особлива увага в межах проекту зверталася на тренінги для бібліотечних спеціалістів, які безпосередньо обслуговують осіб з інвалідністю, ВПО та інших груп, що потребують додаткової уваги, організовано заходи, спрямовані на соціальне згуртування, психологічну підтримку та розвиток м'яких навичок (soft skills) – підприємництва, управління проектами, комунікацій тощо.

Проект є важливим кроком до створення безбар'єрного та інклюзивного середовища, де кожен мешканець громади – незважаючи на фізичний стан або соціальне становище – зможе почуватися частиною спільноти, розвиватися, навчатися та знаходити підтримку.

«Три головні сфери, де постають перешкоди: Довколишній світ (насамперед – недоступні будівлі й послуги). Ставлення суспільства (стереотипи, дискримінація й упередження). Суспільні організації, що користуються негнучкими юридичними процедурами та практикою» (Найда та Ткаченко, 2014).

Безбар'єрність – це не лише про доступність фізичного середовища, а передусім - про повагу, гідність та без урахування фізичних обмежень чи соціального становища.

Доповнює сайт Публічної бібліотеки Луцької міської територіальної громади «Довідник деяких видів гарантій, пільг і послуг, встановлених законодавством для осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та членів їхніх сімей» (Публічна бібліотека Луцької міської територіальної громади, 2022).

Довідник розроблено і «розміщено в рамках програми «Національне партнерство – узгоджена доступність». Програма реалізується громадською спілкою «Всеукраїнське громадське об'єднання «Національна Асамблея людей з інвалідністю України» за фінансової підтримки Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю за рахунок коштів Державного бюджету України» (Публічна бібліотека Луцької міської територіальної громади, 2022).

Питання впровадження, аналізування та популяризації проекту «Бібліотека для всіх: створення та облаштування інклюзивного громадського простору на базі Публічної бібліотеки Луцької міської територіальної громади» поширюють спеціалісти відділу бібліотечного маркетингу і менеджменту бібліотеки. Завдяки їх плідній праці опубліковано статтю «Інклюзивність у бібліотеках Луцької громади: реалізація грантового проекту «Бібліотека для всіх» Людмили Данилюк, завідувачки відділу бібліотечного маркетингу і менеджменту Публічної бібліотеки Луцької міської територіальної громади у журналі «Бібліотечна планета» за 2025 рік у №2 (Данилюк, 2025, с.27-31).

У статті репрезентовано проект «Бібліотека для всіх: створення та облаштування інклюзивного громадського простору на базі Публічної бібліотеки Луцької міської територіальної громади», головними завданнями якого є розширення доступу до бібліотечних послуг для мешканців Луцької громади; проведення культурно-просвітницьких заходів, спрямованих на інтеграцію та згуртування жителів; підвищення кваліфікації бібліотекарів у сфері інклюзивної роботи та комунікації з різними групами населення; сприяння розвитку особистісних і професійних навичок мешканців громади через освітні тренінги та семінари (Данилюк, 2025, с.27-31).

Отже, відкриття інклюзивного громадського простору на базі Публічної бібліотеки Луцької міської територіальної громади, можна вважати значущим кроком у розвитку політики інклюзивності на Волині, що спрямована на усунення бар'єрів у

соціумі, соціальну адаптацію та забезпечення рівних можливостей для всіх громадян, незалежно від їхніх фізичних або соціальних особливостей.

«Підсумуємо, в основі подолання перешкод – лежить прагнення зробити довкілля всебічно придатним для користування всім мешканцями суспільства, без необхідності в адаптації чи спеціалізованому дизайні. Інклюзивна політика, яка лежить в основі місцевого співтовариства, повинна прагнути залучати до участі в життєдіяльності всіх громадян, прислухатися, оцінювати і враховувати потреби і можливості кожної окремої особи, будувати діалог рівноправних партнерів»(Кузьменко та Дем'янюк, 2024, с.449).

Висновки. Відкриття простору стало важливим сигналом для Луцької територіальної громади про прагнення створення доступного середовища, яке б сприяло інтеграції всіх людей, зокрема, ветеранів, учасників бойових дій, дітей, молоді, мешканців з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб та літнього населення. Такий громадський простір є не тільки фізичним місцем для проведення заходів, але й важливою платформою для просування ідей інклюзивності та рівних прав. Він надає право людям різних категорій взаємодіяти, навчатися, працювати, брати участь у культурних та освітніх ініціативах на рівних умовах. Відкриття простору є не лише значною подією на рівні громади, але й важливою віхою для Волині в контексті розвитку інклюзивної політики. Це підтверджує, що усунення бар'єрів для різних груп громадян є пріоритетом для місцевих органів влади і підтримка інклюзивності в суспільстві може стати рушійною силою для позитивних змін. Інклюзивний громадський простір – приклад того, як сучасні бібліотеки можуть ставати не лише місцем для отримання знань, але й центром соціальної підтримки, активізації громадської діяльності, розвитку культурних і соціальних ініціатив. Проект вже став прикладом для інших територіальних громад Волині, які виявили інтерес до впровадження подібних ініціатив. Віримо, що відкриття таких просторів буде сприяти зменшенню соціальних бар'єрів, покращенню якості життя і забезпеченню рівних прав і можливостей для всіх громадян.

Підсумком дієвої роботи стало те, що «Публічна бібліотека Луцької міської територіальної громади» здобула Диплом I ступеня та перше місце в обласному конкурсі «Бібліотека року Волині 2025» у номінації «Міська бібліотека»... Перемога засвідчує визнання високих стандартів роботи, інноваційності та соціальної відповідальності колективу. Нагородою за це визнання став сучасний планшет Samsung Tab 90 (Публічна бібліотека Луцької міської територіальної громади, 2025b).

Всеукраїнська громадська організація Української бібліотечної асоціації, наприкінці 2025 року в номінації «Інклюзивна бібліотека», відмітила та нагородила почесною відзнакою «за успішну реалізацію проекту «Бібліотека для всіх: створення та облаштування інклюзивного громадського простору». Це є свідченням того, що Луцька бібліотека є однією з лідерів в Україні у створенні безбар'єрного середовища та забезпеченні рівного доступу до знань і послуг для всіх категорій громадян» (Публічна бібліотека Луцької міської територіальної громади, 2025b).

Перспективи подальшого вивчення. Значення простору полягає в тому, що він символізує прагнення подальших змін у соціальному середовищі та стимулювання громадського суспільства до переосмислення ставлення до інклюзії. Проект демонструє реальний крок у напрямку доступності та підтримки кожного, незалежно від особливостей, забезпечуючи не лише фізичний доступ, але й соціальну інтеграцію та адаптацію, активну участь у житті громади, що на майбутнє є досить перспективним для України. Це важливий етап у формуванні інклюзивного суспільства, де кожен має

право на рівні можливості для розвитку і реалізації свого потенціалу, а також подальше вдосконалення роботи з даних питань. Нормативно-правова база створює міцне підґрунтя для забезпечення доступності бібліотек для осіб з інвалідністю, яка повинна відповідати їх життєвим правилам і потребам. Однак, ефективність реалізації законодавства з питань інклюзії, знаходиться у залежності від фінансового стану, кваліфікації персоналу та партнерства з громадськими організаціями, на що слід звернути увагу. Важливо не лише формально дотримуватись вимог, а й активно створювати інклюзивне середовище, орієнтоване на повагу до різноманітності користувачів, кількість яких збільшується, у зв'язку з війною.

Бібліографічний список

- АрміяInform, 2025. *В Україні вперше відбувається Національний тиждень безбар'єрності*. [online]. Доступно: <<https://armyinform.com.ua/2025/05/20/v-ukrayini-vpershe-prohodyt-nacziionalnyj-tyzhden-bezbaryernosti/>> [Дата звернення 16 вересня 2025].
- Данилюк, Л., 2025. Інклюзивність у бібліотеках Луцької громади: реалізація грантового проєкту «Бібліотека для всіх». *Бібліотечна планета*, 2. сс. 27-31.
- Кабінет Міністрів України, 2021. Розпорядження Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року від 14 квіт. 2021 р. № 366-р. *Верховна Рада України*. [online]. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80>> [Дата звернення 02 вересня 2025].
- Кузьменко, О.О. та Дем'янюк, О.Й., 2024. Адаптація в інклюзивному середовищі територіальної громади. *Молодь: освіта, наука, духовність. = Youth: education, science, spirituality*: тези доп. XXI Всеукр. наук.-практ. конф. м.Київ, 16-18 квіт. 2024р. Київ, сс. 447–449. [online]. Доступно: <https://uu.edu.ua/upload/Nauka/Molod_osvita_nauka_duhovnist/2024/molod24.pdf> [Дата звернення 12 вересня 2025].
- Міністерство культури і стратегічних комунікацій, 2025. *19 травня розпочався Національний тиждень безбар'єрності*: [online]. Доступно: <<https://mcsc.gov.ua/news/19-travnja-rozpochavsya-nacziionalnyj-tyzhden-bezbaryernosti/>> [Дата звернення 14 жовтня 2025].
- Найда, Ю.М. та Ткаченко, Л.М., 2014. *Стандарти громадсько-активної школи: соціальна інклюзія*: навч.-метод. посіб. Київ : ТОВ ВД «Плеяди».
- Перспективи Волині, 2025. *Запрошуємо на тренінговий семінар «Бібліотека для всіх: доступне та якісне обслуговування вразливих груп населення»*. [online]. Доступно: <<http://www.volynprospects.com.ua/news/zaprosuyemo-na-treningovij-seminar-biblioteka-dlya-vsih-dostupne-ta-yakisne-obslugovuvannya-vrazlivih-grup-naselennya>> [Дата звернення 12 жовтня 2025].
- Про затвердження Плану заходів на 2025-2026 роки з реалізації у Волинській області Національної стратегії створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: Розпорядження начальника Волин. обл. військової адмін. від 10 трав. 2023 р. №209. [online]. Доступно: <<https://npa.voladm.gov.ua/index.php?content=all>> [Дата звернення 29 вересня 2025].
- Публічна бібліотека Луцької міської територіальної громади, 2022. *Довідник деяких видів гарантій, пільг і послуг, встановлених законодавством для осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та членів їхніх сімей*. Київ, 2021. 65с. [online].

Доступно: <<https://lmcbs.lutsk.ua/dovidnyk-deiakykh-vydiv-harantiy-pilh-i-posluh-vstanovlenykh-zakonodavstvom-dlia-osib-z-invalidnistiu>>[Дата звернення 18 жовтня 2025].

Публічна бібліотека Луцької міської територіальної громади, 2025a. Луцьк стає ближчим для кожного: у місті відкрито інклюзивний громадський простір на базі Публічної бібліотеки. *Офіційна сторінка у Facebook*. [online]. Доступно: <<https://www.facebook.com/publiclibrarylutsk/posts/>>[Дата звернення 08 жовтня 2025].

Публічна бібліотека Луцької міської територіальної громади, 2025b. *Успіх бібліотек громади – низка престижних конкурсів та відзнак!* [online]. Доступно: <<https://lmcbs.lutsk.ua/uspikh-bibliotek-hromady-nyzka-prestyzhnykh-konkursiv-ta-vidznak/>>[Дата звернення 02 жовтня 2025].

Рада.Луцьк, 2025. *У Луцьку відкрили інклюзивний громадський простір в межах проєкту «Бібліотека для всіх»*. [online]. Доступно: <<https://www.lutskrada.gov.ua/publications/u-lutsku-vidkryly-inkliuzyvnyi-hromadskyi-prostir-v-mezhakh-proiektu-biblioteka-dlia-vsikh?fbclid=IwY2xjawL-BB9leHRuA2FlbQIxMAB>>[Дата звернення 10 жовтня 2025].

References

- ArmiiaInform, 2025. *V Ukraini vpershe vidbuvaetsia Natsionalnyi tyzhden bezbariernosti. [National Accessibility Week is being held in Ukraine for the first time]*. [online]. Available at: <<https://armyinform.com.ua/2025/05/20/v-ukrayini-vpershe-prohodyt-naczionalnyj-tyzhden-bezbaryernosti/>> [Accessed 16 september 2025].(in Ukrainian).
- Danyiuk, L., 2025. Inkliuzyvnist u bibliotekakh Lutskoi hromady: realizatsiia hrantovoho proiektu «Biblioteka dlia vsikh» [Inclusivity in the libraries of the Lutsk community: implementation of the grant project «Library for All»]. *Bibliotechna planeta*, 2. pp. 27-31.(in Ukrainian).
- Inkliuzyvnist u bibliotekakh Lutskoi hromady: realizatsiia hrantovoho proiektu «Biblioteka dlia vsikh»: vidkryti metod. skarbnychku. [Inclusivity in the libraries of the Lutsk community: implementation of the grant project «Library for All»]*. [online]. Available at: <https://voub-vidkruy.blogspot.com/2025/07/blog-post_25.html?fbclid=IwY2xjawLxo6FleHRuA2FlbQIxMQABHqNryJVZKi_ErvIEJ9GkKvC74zjDfLgs5TqBNODR3NbBhUG> [Accessed 16 september 2025]. (in Ukrainian).
- Kabinet Ministriv Ukrainy, 2021. Rozporiadzhennia Pro skhvalennia Natsionalnoi stratehii iz stvorennia bezbariernoho prostoru v Ukraini na period do 2030 roku vid 14 kvit. 2021 r. № 366-r. [National Strategy for Creating a Barrier-Free Space in Ukraine for the Period Until 2030] *Verkhovna Rada Ukrainy*. [online]. Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80>>[Accessed 02 october 2025]. (in Ukrainian).
- Kuzmenko, O.O. and Demianiuk, O.I. Adaptatsiia v inkliuzyvnomu seredovyshchi terytorialnoi hromady. [Adaptation in an inclusive environment of a territorial community]. *Molod: osvita, nauka, dukhovnist.=Youth: education, science, spirituality: tezy dop. KhKhI Vseukr. nauk.-prakt. konf. m.Kyiv, 16-18 april 2024r. Kyiv, pp. 447-449*. [online]. Available at: <https://uu.edu.ua/upload/Nauka/Molod_osvita_nauka_duhovnist/2024/molod24.pdf>[Accessed 02 october 2025]. (in Ukrainian).
- Ministerstvo kultury i stratehichnykh komunikatsii, 2025. *19 May rozpochavsia Natsionalnyi tyzhden bezbariernosti: [National Accessibility Week began on May 19]*. [online].

- Available at: <<https://mcs.gov.ua/news/19-travnya-rozpochavsya-nacjonalnyj-tyzhden-bezbaryernosti/>> [Accessed 14 october 2025]. (in Ukrainian).
- Naida, Yu.M. and Tkachenko, L.M., 2014. *Standarty hromadsko-aktyvnoi shkoly: sotsialna inkluziia: navch.-metod. posib.* [Standards of a socially active school: social inclusion]. Kyiv : TOV VD «Pleiady». 68 p. (in Ukrainian).
- Perspektyvy Volyni, 2025. *Zaproshuiemo na treninhovyi seminar «Biblioteka dlia vsikh: dostupne ta yakisne obsluhovuvannia vrazlyvykh hrup naseleння»* [We invite you to the training seminar «Library for All: Accessible and High-Quality Services for Vulnerable Population Groups»]. [online]. Available at: <<http://www.volynprospects.com.ua/news/zaproshuyemo-na-treningovij-seminar-biblioteka-dlya-vsikh-dostupne-ta-yakisne-obslugovuvannya-vrazlivih-grup-naselennya>> [Accessed 12 october 2025]. (in Ukrainian).
- Pro zatverdzhennia Planu zakhodiv na 2025-2026 roky z realizatsii u Volynskii oblasti Natsionalnoi stratehii stvorennia bezbariernoho prostoru v Ukraini na period do 2030 roku: Rozporiadzhennia nachalnyka Volyn. obl. viiskovoi admin. vid 10 trav. 2023 r. №209. [On approval of the Action Plan for 2025-2026 for the implementation in the Volyn region of the National Strategy for Creating a Barrier-Free Space in Ukraine for the Period Until 2030]. [online]. Available at: <<https://npa.voladm.gov.ua/index.php?content=all>> [Accessed 29 september 2025]. (in Ukrainian).
- Publichna biblioteka Lutskoi miskoi terytorialnoi hromady, 2022. *Dovidnyk deiakykh vydiv harantii, pilh i posluh, vstanovlenykh zakonodavstvom dlia osib z invalidnistiu, ditei z invalidnistiu ta chleniv yikhnikh simei, 2021.* [Directory of certain types of guarantees, benefits and services established by law for persons with disabilities, children with disabilities and their family members]. Kyiv, 65 p. [online]. Available at: <<https://lmcs.lutsk.ua/dovidnyk-deiakykh-vydiv-harantiy-pilh-i-posluh-vstanovlenykh-zakonodavstvom-dlia-osib-z-invalidnistiu>> [Accessed 18 october 2025]. (in Ukrainian).
- Publichna biblioteka Lutskoi miskoi terytorialnoi hromady, 2025a. *Lutsk staie blyzhchym dlia kozhnoho: u misti vidkryto inkluzyvnyi hromadskyi prostir na bazi Publichnoi biblioteki.* [Lutsk is becoming closer to everyone: an inclusive public space has been opened in the city based on the Public Library]. *Ofitsiina storinka u Facebook.* [online]. Available at: <<https://www.facebook.com/publiclibrarylutsk/posts/>> [Accessed 08 october 2025]. (in Ukrainian).
- Publichna biblioteka Lutskoi miskoi terytorialnoi hromady, 2025b. *Uspikh bibliotek hromady – nyzka prestyzhnykh konkursiv ta vidznak!* [The success of community libraries is a series of prestigious competitions and awards!]. [online]. Available at: <<https://lmcs.lutsk.ua/uspikh-bibliotek-hromady-nyzka-prestyzhnykh-konkursiv-ta-vidznak/>> [Accessed 04 october 2025]. (in Ukrainian).
- Rada.Lutsk, 2025. *U Lutsku vidkryly inkluzyvnyi hromadskyi prostir v mezhakh proiektu «Biblioteka dlia vsikh».* [An inclusive public space was opened in Lutsk as part of the «Library for All» project]. [online]. Available at: <<https://www.lutskrada.gov.ua/publications/u-lutsku-vidkryly-inkluzyvnyi-hromadskyi-prostir-v-mezhakh-proiektu-biblioteka-dlia-vsikh?fbclid=IwY2xjawL-BB9leHRuA2FlbQIxMAV>> [Accessed 10 october 2025]. (in Ukrainian).
- Стаття надійшла до редакції 02.11.2025 р.

**O. Demianiuk,
N. Konon**

**THE PUBLIC LIBRARY AS A COMMUNITY HUB FOR SUPPORT, EDUCATION,
AND SOCIAL INCLUSION
(PUBLIC LIBRARY OF THE LUTSK MUNICIPAL TERRITORIAL COMMUNITY)**

Ukrainian public libraries are increasingly assuming the role of inclusive community spaces that serve as focal points of openness, equality, and social integration for diverse segments of the population. This paradigm shift transforms the contemporary library from a traditional repository of knowledge into a dynamic community support hub that ensures equitable access to resources, lifelong learning opportunities, and meaningful social interaction for all members of the local community.

In this framework, inclusivity encompasses the development of physically and informationally accessible environments that meet the needs of persons with disabilities, internally displaced persons, older adults, veterans, children, and youth, regardless of their social or cultural background. Amid the ongoing Russian–Ukrainian war and the resulting social transformations, Ukrainian libraries have increasingly emerged as vital spaces for the support and social adaptation of internally displaced persons, as well as for psychological rehabilitation and community resilience. The Public Library of the Lutsk Municipal Territorial Community exemplifies this progressive approach, actively implementing inclusive practices and strengthening its role as a center for civic engagement and social cohesion.

The authors of the article explore and conceptualize the practical implementation of the grant-funded initiative “Library for Everyone,” realized through the establishment of an inclusive community space in the city of Lutsk, hosted by the Public Library of the Lutsk Municipal Territorial Community.

A contemporary inclusive public space constitutes both a physical and social environment designed to ensure accessibility, usability, and comfort for all individuals, regardless of their needs, abilities, or mobility constraints. Such environments are instrumental in fostering social cohesion, facilitating opportunities for personal and social development, and promoting adaptive capacities within diverse social groups. They further contribute to the creation of a barrier-free and tolerant society grounded in principles of equality and inclusion.

The process of designing and organizing an inclusive community space enables the exchange and integration of diverse perspectives and ideas, stimulating creativity and innovation in the provision of library and information services. The establishment of an inclusive public space within the framework of a community library represents a significant milestone in advancing inclusion policies in the Volyn region. It emphasizes the removal of societal barriers, the enhancement of social adaptation processes, and the guarantee of equal opportunities for all citizens, irrespective of their physical, cognitive, or social characteristics.

Through partnerships with civil society organizations, international institutions, and local authorities, public libraries are systematically integrating inclusive practices into their institutional frameworks. They are emerging as significant platforms for advancing the principles of inclusivity, equality, and human rights. The initiative implemented at the Public Library of the Lutsk Municipal Territorial Community has already served as a model for

other territorial communities across the Volyn region, which have demonstrated interest in adopting and adapting similar inclusion-oriented initiatives.

Key words: *inclusive public space, barrier-free environment, project implementation, social inclusion, training seminar, inclusive hub, large-print materials, audio description, subtitling.*